

KIJK DAAR!

De rosse woelmuis

Met wat geduld is de rosse woelmuis in de vrije natuur te fotograferen, vooral op zonnige dagen. Foto Peter Twisk

Een muis die je kunt zien... in de vrije natuur...? De kans daarop lijkt verwaarloosbaar klein. En voor de meeste van de ruim tien soorten muizen die hier voorkomen is de kans ze te zien inderdaad heel klein. Soms trippelt er een huismuis door je keuken of zie je een schim van twee vechtende spitsmuizen tussen hoog gras. Maar een muis in de natuur rustig gadeslaan in zijn doen en laten, kan dat?

TEKST PETER TWISK

Een muis is geen muis. Daarmee bedoel ik dat het heel weinig zegt over het soort zoogdier als we daarvoor het woord 'muis' gebruiken. Want met dat woord duiden we alleen zoogdieren aan met een klein formaat. De bosspitsmuis is een kleine verwant van de mol en heeft daar ook wel wat van weg. De bosmuis lijkt eerder op een klein uitgevallen bruine rat en behoort ook tot dezelfde familie. En dat terwijl het wel degelijk zinvol is te weten tot welke groep een muis behoort als je het dier op naam wilt brengen. Zo zijn spitsmuizen te herkennen aan hun kegelvormige kop. Ze leven van insecten en andere ongewervelden en zijn in feite kleine rovers. Ware muizen hebben meestal grote oren en een lange staart. Het zijn alleseters die graag eiwitrijk voedsel eten, zoals noten en insecten. Woelmuizen zijn

relatief plomp gebouwd, hebben een relatief korte staart en kleine ogen en oren. Het zijn dieren die vooral van planten zoals gras leven en om dat te verteren hebben ze een lang maag-darmkanaal.

VIJF SOORTEN WOELMUIZEN

Er komen hier vijf soorten woelmuizen voor. Wie zoekt op 'woelmuis' zal er maar drie vinden, want de veldmuis en aardmuis horen er ook bij, maar dat is niet in hun naam terug te vinden. Wie zich in de systematiek verdiept, zal ontdekken dat de ook in Nederland voorkomende molmuis, de woelrat en de muskusrat tot dezelfde familie behoren als die vijf soorten woelmuizen. Inderdaad: net als het woord 'muis' zegt het woord 'rat' weinig over de verwantschap van soorten zoogdieren.

Het kan lastig zijn de woelmuissorten uit elkaar te houden. Zo kan het nodig zijn te letten op de relatieve staartlengte, de grootte van het oog of van een lobje in het oor, het aantal knobbeltjes op de achtervoet of de lengte van haren aan de basis

▲ Aardmuis. Foto Bas Dielen

van het oor ten opzichte van de oorlengte. De kleur van de vacht kan ook helpen, al is die bij alle soorten helaas nogal variabel. Zoals de naam aangeeft, heeft rosse woelmuis vaak een roodbruine rug, maar dat komt ook bij de aardmuis voor. Tot de subtielere kenmerken horen de vorm van de kop en de kleurovergang van buik naar rug. De rosse woelmuis heeft een wat slankere, spitsere kop dan de andere woelmuizen die hier voorkomen. Het is de minst plompe van de woelmuizen. Ook steken de oren wat duidelijker uit de vacht. De kleur van de buik is grijs- tot geelwit en die loopt geleidelijk over in de kleur van de rug. Zodoende is op de flanken de kleur van de buik ook zichtbaar, wat bij andere woelmuizen niet of veel minder het geval is. Vaak is de rug mooi kastanje- tot oranjebruin, en in die gevallen is de rosse woelmuis makkelijk te herkennen. Maar de rug kan ook donkerbruin zijn, wat ook bij de aardmuis voorkomt.

KLIMMER

De rosse woelmuis leeft voornamelijk in bos of bosachtig terrein. Het is een soort die niet alleen op de grond leeft, maar ook veel in bomen en struiken klimt om naar voedsel te zoeken. De wat minder plompe bouw komt daarbij goed van pas. Het nest kan zelfs in een holte in een boom of in een nestkastje gemaakt worden. Tot boven in bomen kan deze soort schors van de takken eten. In vergelijking met andere woelmui-

▲ Net als andere muizen laten woelmuizen zich maar zelden zien. Deze veldmuis is in een terrarium gefotografeerd. Foto Peter Twisk

zen eet de rosse woelmuis veel vruchten en ongewervelden. In meerdere opzichten is het dus de minst 'woelmuis-achtige' van de woelmuizen. Zelfs in bossen die regelmatig overstromen, zoals delen van de Biesbosch, is de rosse woelmuis te vinden.

WAARNEMEN

De rosse woelmuis is veel overdag actief en kan, net als mensen, op een koude dag genieten van een zonnetje. Een dier zit daarbij op een zonnige plek op de bosbodem, dicht bij een van zijn holletjes. Als je

op zo'n dag aan de wandel bent, kan het de moeite lonen goed te letten op geritsel op de bosbodem. Als je dan ritselende bladeren hoort, is er een goede kans dat dit het geluid is van een geschrokken rosse woelmuis die gauw wegschiet. Het is dan de moeite waard stil te blijven staan en te kijken in de richting van het geluid. Met wat geluk komt het betreffende dier tevoorschijn om weer van de zon te genieten, te zoeken naar voedsel of om wat onderhoudswerk uit te voeren aan de gangetjes tussen bladeren en dode takken die hij gebruikt om zich over de bosbodem te verplaatsen. Het kan dan gebeuren dat je de muis minutenlang kunt volgen in zijn doen en laten, lopend over takken, rommelend tussen wat bladeren en korte tijd genietend van de zon.

FOTOGRAFEREN

Voor wie het geduld kan opbrengen is het zelfs mogelijk een rosse woelmuis 'in het wild' te fotograferen. De meeste foto's van muizen die je ziet, zijn gemaakt van dieren die in een terrarium zijn gezet. In die bak is dan het leefgebied nagebootst zodat er sprake lijkt van een natuurlijke situatie. Maar net zoals je, zoals hiervoor beschreven, een rosse woelmuis kunt zien, kun je er ook foto's van maken. Daarvoor is het nodig dat je je rustig beweegt en zo min mogelijk geluid maakt. Op die manier kun je langzaam dichterbij het dier komen tot het moment dat je er foto's van kunt maken. Een van de foto's bij dit artikel is ook op die manier gemaakt.

▲ Bossspitsmuis. Foto Wesley Overman

▲ Woelrat. Foto Merijn van den Hoogenhoff

▲ Rosse woelmuis. Foto Wesley Overman

▲ Bosmuis. Foto Wesley Overman